

ПЕРЕДПЛАТА

на „Буковину“ разом з ілюстр. додатком „Неділя“ вносять:

на цілий рік 10 ар.	—	кр.
на чверть року 2 „	50 „	
місячно	85 „	
для заграниці 15 рублів або 24 франків.		

Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі газет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ:

у вівторок, четвер, суботу і неділю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 8. рано до 8. вечером

Письмо з Відня.

— 0 —

(Є. Е. кардинал Сембратович. — Гр. Туна. — Комісія бюджетова. — Молодочехи зірвали в антисемітами.)

Відень, 6. грудня 1895.

Нині приймав цісар Єго Еміненцію кардинала-митрополита Сильвестра в окремій аудієнції, почім представились монархові і оба делегати папські. Завтра відбуде ся в костелі Августинів яко церкви двірській зі всею величавістю обряд дорученя кардиналови бірету з рук цісарських. В торжестві возьме участь весь двір цісарський, тайні совітники і шамбеляни, запрошені кардиналом послі рускі та перебуваючі у Відні Русини яко гості. Торжество відбуде ся точно о 11. годині перед полуднем.

Нині принесли днівники віденьскі сенсацийну вість о наміренім уступленю Гр. Туна з посади намістника чеського. Вість ту потверджують і деякі личности з кругів парламентарних. Уступлене Гр. Туна видаєсь конечністю в виду навязаних переговорів межі правительством а Молодочехами. Уступлене се було би побіч знесеня виімкового положеня Праги, увільнення засуджених омлядинистів і заявленя Гр. Баденіого в річи програмовій правительства: що він не хоче виминути справі чеській — дальшим уступетвом в користь Чехів, де, як звісно, послідні вибори випали в виключний хосен елементу славянського, з котрим правительство будь-що-будь числиться мусить. Услівем переговорів межі обома сторонами маз бути признане Чехам урядовости їх мови, о тім пишуть вже прилюдно днівники віденьскі, як N. fr. Presse, котра для оборони німецкості просить ся у правительства, щоб оно по можности меншість національну німецку взяло в свою оборону і щоби або відновило угодві пунктації віденьскі Гр. Таффога або предложило нові точки до угоди чесько-німецкої. Німці видимо змякли в виду всего, що дієсь за кулісам в парламенті і в самій Чехії. Они не стають нині навіть в обороні Гр. Туна, кажучи, що він давленем Чехів лиш заострив антагонізм національний в Чехії і ободрив Чехів до завзятой борби против елементу німецкого. Побіч того виринає вість, що котрийсь з архикнязів постійно замешкає в Празі. Імя кандидата на наслідника Гр. Туна ще не звісне.

Комісія бюджетова покінчила вже свої роботи, і, здаєсь, вже в слідуючім тижни приїде бюджет на дневний порядок засідань палати посольскої. На разі, перед съятами, відбулась би однакож лиш генеральна розправа, почім би ухвалено провізорію бюджетову.

На нинішнім засіданю заявив Гр. Бадені на предложене Пернерсторфером нагле внесенне в справі реформи виборчої, що правительство вискаже свої погляди на се діло за кілька днів в часі розправ бюджетових. З дискусії, котра на сей темат вивязалась, показалося, що Молодочехи зірвали рішучо з сторонництвом Люефгера. Пос. Кайцль заявив іменно, що его сторонництво не може попірати змаганя антисемітів, де борба концесійна і расова стоїть на першім місци і де розходиться переважно личні амбіції. Антисеміти тим самим з'ізольовані в парламенті, хотя в Відні мають они велику симпатію і хотя при виборах до ради міської сторонники їх одержать знов більшість.

Важна справа.

— 0 —

На оногдашнім засіданю черновецкої ради міської рішено одногласно, що кожда дитина мусить в школі учити ся одної краєвої мови. Нема причини сумнівати ся о тім, що рада шкільна краєва затвердить то одногласно рішене. Отже виходить тепер важне питане, котрої краєвої мови повинна неруска або неволоска дитина вчити ся для своєї користі? Хоч се питане тепер ще не є актуальним, то все-ж таки вже тепер німецкі газети беруть єї під розвагу. Bukowiner Nachrichten, орган німецких лібералів на Буковині, пише про се в неділішнім числі так:

„На питане, котра мова придає ся для пожитку в краю найбільше, годі докладно відповісти і тому буде найсправедливішим, коли діти, що мешкають на півночі і заході краю, будуть учити ся рускої, а діти на полудні і полудневім заході волоскої мови.

Богато докладнійше можна відповісти на питане, з чого більша користь. В тім вигляді треба рускій мові дати першенство; а то з слідуючих причин: Кождому мабуть в язиковім вагляді знане, що майже всі славянські мови виказують таку внутрішню звязь між собою, що один славянський ідіом можна — вививши строго фільольогічне становиско — уважати ключем другого. Хто пр. розуміє польску мову, той легко може порозуміти ся з Русином; хто говорить по руски, зможе розуміти також Москаля. Коли отже руске подає вже неоцініми язикові користі, то упадає тут ще один момент на увагу, котрий нам здає ся навіть важнійшим. Австрія є на дві третини

славянською державою, на сході лежить сильна і широка Росія, а Балкан, котрий також не лижить дуже далеко від нас, є також славянський. Виходить — держачись власно означеної язикової питоменности славянської лінгвістики — що нам (бук. Німцям ред.) знане рускої мови подаєть незрівнано більші користі, як знане волоскої мови. Хоч й сей (волоский) ідіом належить до вельми важної язикової галузи, та все-ж таки він не є ключем для толкованя французского і італіянського язика, а з другої сторони до того й не потрібний, бо прецінь в гімназиях вчать матерної мови всіх романських ідіомів, латини, а в реальній школі романської світової мови, французської. Коли додаєть ся, що руска мова є тяжша, отже така мова, що єї через щоденне житє не можна навчити ся так як волоскої, і коли до того зважить ся, що романське племя заступлене в Австрії лише через тутешних Волохів, міжтим як славянський елемент — як загально звістно — через ширину, яку займає (три п'ятих цілої Європи), і також через чисельну силу Славян (більше як третина всіх Европейців) і що вкінці Москалі покликвані небавом перебрати ролю Англіяців, то з сих причин кождий рішить ся за наукою рускої мови“.

Не дасть ся заперечити, що се мотивоване пересвідчує. Русинів в австро-угорській державі єсть все таки около 4 мільони, воли Волохів єсть лише 208 тисяч.

ДРУКАРНЯ „БУКОВИНИ“

в Чернівцях.

Урядова газета черновецка оголосила, що товариство „Руска Рада“, котра має в своїх статутах застережене право видаваня часописів і тепер видає „Буковину“, одержало концесію на друкарню. Та друкарня, як сказано в концесії, має друкувати лише Буковину. Концесія та на тепер має для нас таке значінє) що ми будемо могли небавом видавати нашу газету правильно і чисто, чого досі мимо всяких старань ми осягнути не могли, з великою шкодою для цілого видавництва. Хто знає черновецкі відносини друкарські, де друкарня, котра має троха руского письма, не боїть ся ніякої конкуренції і за солені гроші подає роботу, котру нераз соромно в свѣт пускати, де складачі не зорганізовані і залежні від ласки і неласки властителя друкарні, той не подивує ся, що ми просто були приневолені старати ся о концесію на друкарню, бо чей же ніхто не схоче марно викидати гроші і самохить тратити на видавництві.

Ворожі нам часописи волоскі і москво-фільські, котрі поклали собі за задачу, спиняти кождий наш поступок, прийняли єю віетку великим галасом. Особливо чудно нам, що москвофіли, котрі навчили Русинів маловажати „паралельки“, так чогось налякали ся друкарні і вважають єї разом з Волохами ніби також „здобутком“. А на нашу думку о подібний „здобуток“ повинен би кождий чоловік старати ся, котрий не хоче за спасибі жидам ка-

мениці ставити. Тому то ми з погордою дивимося на ті всі здогади і інвективи кацапні і Волохів і з тої причини, бо з них ніщо инше не пробиває ся, як лише охота нам шкодити, де лиш можна і як лиш можна.

То правда, що нашим ворогам солию в оці може бути наше солідарне поступоване і наші старання та пожертвоване. Призвичаєні до „подаєній“ в заграниці або від вельможних панів, они не хочуть вірити, що Русини буковинські самі до кількох літ можуть сплатити і велику друкарню. Они того не хочуть бачити, що н. пр. буковинський православний календар треба було друкувати аж у Львові, бо в Чернівцях годі; они лиш гішать ся, коли нам з усіх сторін кидають колоди під ноги. Але даремний їх крик!

Гадку заснованя рускої друкарні в Чернівцях піддержало з охотою кількадесят буковинських Русинів-народовців і прийняло ся обовязку причинити ся до сплати відповідними датками. Ми певні, що й ті Буковинці, котрі доси не чували, що засновуємо свою друкарню, коли нам прихильні, приймуть сю вістку радо і складками допоможуть нам до підприємства, котре в будуччині може збудити у нас такий рух, до якого дала причину друкарня товариства імени Шевченка у Львові.

А наша газета Буковина обезпечить собі через те будуччину і буде могла сповняти свою задачу ще з більшим успіхом, як доси. З новим роком, як уже ми звіщали, стане Буковина виходити що дня крім неділь і свят, так як инші т. зв. щоденні часописи руки, що в неділі і свята також не являють ся. Думаємо, що прихильники нашої часописи, повитають сей наш намір радо і допоможуть нам так морально як і материяльно перевести его в діло на користь руского загалу.

В обороні преси.

Сотки конфіскації, заряджених прокураторів державною на підставі §. 300 з. к., як звістно дуже еластичного, бо можна під него підтягнути кожду конфіскацію, спонукалі міністра справедливости г-р. Гляйспаха видати всім старшим прокураторам розпоряджене в справі конфіскації. Важніші уступи з сего розпорядження такі:

„Уформоване Австрії залежить також від правного становища преси. Се становище вимагає, щоби преса залежала лише від умов, приписаних в законі, і скоро ті умови суть, то щоби не мали впливу на конфіскації особисті погляди і хвилеві обставини, хоч би у властей до того були й найчистіші мотиви. Становище се вимагає, щоби преса відповідала лише перед уставами і судом.

Се цінне право єсть підставою конституції, найсильнішим забором для політичних свобод, сторожем добрих обичаїв і справедливости, однак лише так довго, доки шанує одну границу, котре переступати не годить ся і не можна, т. є. уставу.

Зі значіння преси, в котрій відбиває ся ціле жите державне і горожан, виходить, що властей державні, котрим повірено сторожу над пресою, мусять ділати в малім часі рішати провини тоді, коли рівночасно впливають на них важні зі світа випадки і обставини.

Дялото помилки єсть можливі, через що — мушу то сказати — помилок єсть багато, а походять они особливо з нетерпимости до умовної або неприхильної критики поодиноких розпоряджень або постанов правительства або его урядників. Доказом сего єсть залучене зіставлене, котре показує, що половина конфіскації опирала ся на §. 300 з. к.

Заявляю, що та практика не єсть більше істнувати, бо противить ся обовязуючим законам і єсть наслідком їх нерозуміння. Мушу наставити на се, щоби не конфісковано часописи зараз з причини кождого немилого сло-

ва, кождої неприхильної або острійшої критики розпорядження хоч би високої властей або урядника і не вишукувано зараз побуджована до ненависти і погорди до властей державних або громадських, або поодиноких урядів з причини їх діяльности в кождій хоч би острій статі, що має на цілі усунене наміреної реформи або зміну закона. А мушу домагати ся того тим більше, бо таке поступоване мутить у загалу почуте права, тай минає ся з ціллю і не приносить хісна, бо в таким випадку критика муєть мовчати, а коли відізває ся, то ще в острійшій формі.“

Се припіннене міністра певно придасть ся неодному прокураторови.

Дрібні вісти.

Чернівці, дня 9. грудня 1895. р.

Є. Е. кардинал Сембратович. В суботу о год. 11 рано відбуло ся у Відні інсталиція нового руского кардинала в двірській каплиці, а вечером о 6 годині в дворі ціс рским був гале-вий обід, на котрий був запрошений і кардинал Сембратович. — Позавтра мабуть має ся відбути вїзд Є. Е. кардинала Сембратовича до церкви св. Юра у Львові після такої програми. I. Приїзд кардинала з Відня з аблегатом панским Guard Nobile на дворець. 1) Ні двірці зберуть ся: рускі єпископи з представителями кап тул, митроп. капитула in gremio, представите і високых руских товариств і хор алумнів. 2) При вїзді поїзду на перон відіспіває хор алумнів на пероні: „Многая літа“. 3) По привітанню присутними представителями властей на пероні, повитають Є. Е. короткими промовами в сали: а) с. архипресвітер Білецький в імени капитула і духовенства; — б) проф. др. Ісидор Шараневич в імени Ставропігійского Інститута; — в) др. Дамян Савчак в імени світских Русинів. II. Вїзд кардинала з двірця до св. Юра. 1) Вїзд з двірця відбуде ся при звуках дзвонів слідуєчим уллицями: Колієвою, Салигі, Конер-віка, Словацкою, Маршалківскою, Міцкевича — до св. Юра. 2) Наперед пойдуть члени капитула, за ними преосв. Єпископи, а за ними Є. Еміненція кардинала і инші достойні гості. 3) На площі св. Юра перед брамою аж до катедральної церкви утворять шпалір братства церковні з хоругвами і алумні. 4) Его Еміненція увійде до церкви і тут по відправленю короткого молебня уділить присутним благословення св. Тайною, а опісля асиста відведе Его Еміненцію до палати, де з балкона уділить благословеня в ршм. 5) В палаті наступить повитане Его Еміненції Є. Ексц. кн. намістником в імени Високого правительства; — Є. Ексц. г-р. маршалком краєвим в імени краю і п. Президентом міста на чолі ради міської в імени столиці краю.

Іменоване. Окіпчений правник Альойс Машен іменованій концептовим практикантом при фінансовій дирекції в Чернівцях.

З бук. ради шкільної краєвої. На засіданю дня 4-го с. м. рішено розширити народні школи в Юківцях і Вікні на 3-кл., в Гуморі-Монастири на 2-кл.; признано п'ятилітні додатки учителям Каролеви Гайлерови і Пилипови Брець в Ліщештах перший, а Петрови Войновскому в Юківцях другий; іменовано надучителями Вктора Івасюка в Кліводній, Петра Колеснюка у Гуморі-монастири і Йосифа Грабовского в Качиці; а учителем в Петрівцях Гарабета Геїну; рішено удати ся до міністерства о засноване нисшої Гімназії в Сереті; вкінці полагоджено помешні справи.

Товмачем угорської мови при буковинськім краєвим правительстві іменовано б. радника магистратского Івана К слівгера.

Міністерство залізниць в Австрії. Народи над заснованем нового міністерства залізниць вже покінчені. Оно буде складати ся з чотирох секцій; перша секція буде обнимати президію і особисті справи, друга державні залізниці, третя приватні залізниці і дотеперішну їх генераль-

ну інспекцію, четверта локальні залізниці. Крім того буде заведений особний відділ для полюсових і рахункових справ. Від другої секції будуть залежні три генеральні дирекції в Відні, Празі і Львові. Дирекції руху остануть ся як доси, лише круг їх діланя буде обмежений. На чолі поодиноких генеральних дирекцій будуть стояти радники двору. Ся нова організація має наступити вже з новим роком.

Єпископом in partibus infidelium має стати кс. Вебер, суфраган львівської лат. архидієцезії. Він родом з Фірстенгала на Буковині, Гімназію кінчив у Чернівцях, а теологію в Римі. Висвячене о. Вебера на єпископа темненського (Темное в малій Азії) відбуде ся по Різді.

Еміграція до Бразилії. В справі видаваня паспортів особам, що мають намір виїздити до Бразилії, одержала Gazeta Lwowska такі автентичні інформації: Як виходить з пошнень, які уділила королівско-італійська поліційна делегація на основі порученя префектури в Удіне ц. к. граничному комісарятові поліції в Понтефель, дозволяє італійське правительство вступу до краю лише тим емігрантам, котр. відповідять слідуєчим вимогам: 1. Мають корабельну карту з Дженови до Америки; 2. мають достаточний фонд на дорогу з Понтебелі до Дженови; 3. мають легітимацийний документ важний до подорожи за границу держави; 4. придуть до стації граничної не вчасніше як п'ять днів перед відїздом корабля, до котрого мають корабельну карту. Супротив того ц. к. поліційні власти повітові одержали порученє, щоби особам, наміряючим виїхати до Бразилії, видавали паспорт лише тоді, коли они відповіли загальним приписам, виданим в тім взгляді в оповіщеню міністерияльнім з дня 10. мая 1867. В. з. д. ч. 80. приписам закона о обовязку войскової служби, оплати войскової такси і т. ин., а крім того если: 1. Викажуть ся оригіальною картою корабельною, за котру не можна уважати переказів, виставлюваних агентом Нодарім в Удіне і его підагентам; 2. на покритє коштів подорож з краю до Дженови викажуть ся бодай квотою 50 зр. від особи; 3. відновідно до висказаного давнійше засереження італійського правительства виїзять з околиці, в котрій не панує віяка пошесть. Паспорт буде виданий не вчасніше як десять днів перед відїздом корабля на котрого імя виставлена корабельна карта. Дата відїзду корабля єсть все виписана на корабельній карті. Замічає ся також, що після повідомленя ц. к. консуляту в Дженові, не потрібують емігранти прибувати там вчасніше як день перед відїздом корабля.

На народнім в'чу в Мостах великих, котре відбуло ся дня 30-го м. м., рішено на внесене д-ра Олійника вислати відпоручників до Бразилії, котрі мають оглянути тамошні колонії і придивити ся відносинам. Дальше реферували селянин Грабар з Бугин о ґрунтовім катастрі, і др. Невестюк о потреби заснованя повітової бібліотеки в Мостах великих, щоби таким способом розширити просвіту серед населеня.

Не лише в нас... Боротьба о правопись фонетичну в великорускім письмі вивязує ся в остатнім часі щораз поважнійше. Доси, як відомо, часть писателів російских відкинула в письмі букву „ѣ“ — іменно самі учени фільологія видують свій фільологічний орган („Фільологічскій Вѣстник“) без „ѣ“. Тепер же підносить ся жадає, щоби викинути з великоруского письма також букви „ѣ“ (je) і „і“. В тій справі читаємо в російских дневниках ось-що: Значне число учителів з Калуги умістили в журналі „Неділя“ письмо, щоби скасувати в письмі букви „ѣ“, „і“ і „ѣ“, бо се букви виєрлі і в нинішнім письмі они єсть сьміте („мусорныя буквы“). „Може бути — пишуть учителі в „Неділі“ — що ті букви були колись потрібні, але тепер они становлять „хламъ и соръ“ (дранте і сьміте), а єдина їх нині роль утруднити науку письма. Особливо нещастє з тим безпотрібним балєстром в початкових школах, Там більшу половину часу призначено на науку правописи марнує ся на звичаєне дїтій до правильного уживаня букви „ѣ“, кажучи їм правильно вучатись на память всіх корінних слів на букву „ѣ“, а що в початковій школі призначено на науку правописи більше часу, ніж на

всі інші предмети, то „народна просвіта“ спочиває головно в вичученю тої безпотрібної букви. Кілько то марнує ся на ню сил і часу! Та й коби з того яка користь була! А то в практиці за три зміни науки в народній школі вучити писати „правильно“ т. е. з збереженням інтересів букви „ѣ“ — річ неможлива. Навіть найлучші ученики, скінчивши школу, по кількох літах уже баламутять: не знають, де писати „ѣ“ а де „е“ (бо одно а друге — је). Не ліше-ж — пишуть учителі даліше — замість безпільної дресури уживання букви „ѣ“ заняти ся з учениками виравами стилістичними і вивчити їх ясно викладати свої мисли — а се річ дійсно хосенна і козаччо потрібна, бо зовсім справедливо всюди жалують ся на те, що скінчивши школу народну не можуть написати розумно листу. Та й крім знання язика — чимало то ще є річей, котрі конче потрібно знати сільській молодіжці? Але розуміючий се учитель не може вічого вдіяти, бо як на іспиті ученик при диктанді напише на таблиці „белій“ замість „білий“ — вже зовсім не знає язика, вже й не гідний доброго свідчення. Так само виказують учителі безпотрібність букви „і“, „ѣ“ і уживаних ще в великоруських письмі „ѣ“ та „ѣ“. Отже після так зрештованої правописи були би в російським письмі знаки: на наш звук „і“ буква „и“, на наш звук „ѣ“ буква „ы“, а на наш звук „ѣ“ буква „е“ (на рідко уживане наше „е“ лишив би ся уживаний знак „ѣ“). Що до такої правописи фонетичної в великоруським письмі з часом прийде, о тім годі сумнівати ся: для практичної просвіти народу треба буде традицію пожертвувати. Впрочім вже й тепер в деяких словах фонетичне „е“ витиснуло „ѣ“ (н. пр. више ся „песок“ замість „пѣсок“) а букви „и“ на наш звук „і“ а „ы“ на наше „ѣ“ заведені в Росії урядово в письмі русько-українським.

Прикрі відносини. Черновецьке товариство кравців вислало до міністра фінансів петицію, в котрій скаржить ся на тепер шну нову еру у фінансовій дирекції. Іменно захожі з Чехів урядники замовляють свої мундури в Чехах, а тутешнім кравцям відобрали право доставляти фінансовій сторожі мундури. Сим очевидно кривдять ся черновецьких кравців, котрі через довгі літа все на загальне вдоволене робили мундури, отже мабуть їх петиція буде успішно полагджена.

Міністер перед судом. Будапештська прокуратура видала міністрови внутрішніх справ Дезідерови Перчелеви і послова бар. Гаврилови Андреальскому карне слідство о злочин поєдинку. Рівно ж має почати ся слідство против секундантів.

Село Вишатиці, перемиского повіта навістпала нова язва. Як звісно, дня 7. жовтня с. р. вибух там огонь і знищив майже ціле село, тепер же, як пишуть, прокинувся там сильний тиф в наслідок нужди, недостатку і переповнення мешкань. Погорільці не маючи своїх хат, містять ся в комірні у других, так що хати переповнені до неможливости. Крім Вишатиці появив ся тиф і в Биківі.

Любителі жаб. Сьвіжі жаби мають величезний попит у Франції і Німеччині. Найбільше людей, що займають ся доставкою того артикулу, мешкають в багнистих околицях містечка Оверслаг в Голяндії, де відбувають ся величезні лови на жаби. Обчислено, що в самім Оверслаг ловлять денно 1,000 до 1,200 жаб. Ловить ся їх руками, або остро закінченими коламп. Задні ноги обдирає ся відтак зі шкіри, обмиває ся їх, і пакує ся до кошів по дванадцять пар. В кошах суть кусники льоду, щоб охоронити мясо від зіпсуття. Денний вивіз виносить около 20,000 пар жабячих ніжок, котрі з пристави в Генті розходять ся по цілім сьвітї, однако найбільше до Парижа. Робітники що займають ся ловом жаб, дістають за сто пар ніжок 20 до 25 голландських центів. В деяких околицях заабляють в той спосіб 1-50 до 2 зр. денно.

Піанство в Петербурзі процвітає як не мож ліше. За один тиждень від 20. до 28. м. м. задержала поліція на улицах столиці Росії не менше як 793 піанних, котрі не могли о власних силах ходити.

Знесений засуд. Тернопільський суд присяжних засудив на кару смерти Марту Демянову і єї любовника Куця Галіяна, котрий, після акту обжаловани, убив мужа Марти, а відтак винув трупа до Дністра. Трибунал кассацийний у Відні в наслідок внесеної жалоби неважності зніс сей засуд і поручив розписати в тій справі нову розправу.

Кошта науки в народній школі. Інтересно є познакомити ся з статистичними обрахованиями, кілько коштує в Австрії наука кожного хлопця в народній школі. В низшій Австрії она коштує річно 20 зр., в Чехах 15, в Мораві 14, в Зальцбургі 14, у висшій Австрії 14, в Шлезку 14, в Стирії 12, в Каринтії 12, в Тиролю і Побережю по 11, в Країні 8, в Дальмаві 7, а в Галинії і Буковині по 6 зр. на рік за одного ученика. В долішній Австрії є лише 6-2 процент анальфаетів, в Галичині 74, а на Буковині 92 процент!

Охорона сьпіваючих птахів. Як доказують природознавці, з двайцятьох молодих сьпіваючих птахів гине сімнайцять вже в тім самім році, в котрім вивели ся, а лише три а часом лиш два остає при житю і множать ся на другий рік. То несприродне на ок. відношене 17 гинучих на 20 виведених птахів єсть таки правдиве коли взяти на увагу причини смерті молодих птахів. З тих причин найважнішою єсть та, що багато хижих звірять нищать гнізда птахів. Досліді зібрані ученим Распел в невеличкім парку, виказали, що з 67 гнізд зрабували коті, вивірки, миши, сороки і яструби 41, одно гніздо мав знищити навіть їжак, а одно забрав цілковито яструб. Кіт, найгрізніший ворог птахів, з'їв писклята з п'ятнадцять гнізд, хоч в тм парку нищепот коті без милосердя. Суть ще інші звірята, котрі ширять між сьпіваючими птахами великі спустошеня, а іменно ласиці, вужі, і перед усім змії. Нераз приглядав ся природознавець Марлен, як змії виносили молоді птачки одну по одну з гнізда, часом сполошив ласицю, котра схоронила ся перед ним в гущавицу, а в місци, в котрім сполошив того шкідника, лежали молоді, або яйця на землі коло знищеного гнізда. З дослідів Марлена виходить, що зі 100 сьпіваючих птахів, як соловії, коси, жайворонки і т. п. гине 65 до 70. Очевидно, що гнізда на високих деревах нищать переважно сороки і хижі птачки, а положені при землі вужі і ласиці. Отже для охорони сьпіваючих птахів треба без пощади нищити коті, ласиці, сороки і яструби. І зозуля нищить деякі гнізда, кожда зозуля самичка складає кожного року в 4 до 5 гніздах свої яйця, в наслідок чого мусять молоді птачки в тих гніздах погинути. Але зозуль єсть розмірно мало, а що она віддає немалі користи задля нищення гусениць то єї треба задля того хоронити.

Чому місяць лютий має лише 28 днів? Причина того дивного явища сягає в часи реформи календаря Юліем Цезаром. Бо перед ним називали ся місяці, що слідували на червень, quintilis, sextilis, september, october і т. д. Але Цезар хотів після своєї реформи мати шість місяців по 31 днів а шість по 30, разом 366 днів на цілий рік. Се було добре на рік переступний, але не на звичайний. А місяць лютий був якийсь нещасливець, бо его дні були по більшій часті посвячені богам некла і т. п., отже рішено єму відібрати один день. Так мав лютий вже лише 29 днів в звичайнім році, а в переступнім 30. Опісля став місяць quintilis місяцем Юліем, посвячений Юлієви Цезарови, а цїсар Август також хотів мати свій місяць і ним став sextilis, котрий одержав імя август (серпень). Та Август винайшов, що его місяць має менше днів як місяць Юлія Цезара, а се після его гадки не повинно було бути. Отже він додав своєму місяцеві один день, а за те вкоротив лютому один. Бідний місяць лютий в такий спосіб має в звичайнім році 28, а в переступнім 29 днів.

Хінські жарти. В провінції Гупе устроюють при великій суші предивну комедію. Іменно вбирають пса в різнородні платки, привязують его до стола і так его обносять через місто. При тім всі вірять, що ціле місто мусять сьміятися з такого чудного походу, так що той загальний сьміх зверне на себе також увагу богів

і що они також засьміють ся. А в такому разі мусять переломати ся лід, бо боги позволять, щоб змії, мешкаючі в облаках, зібрали воду і люнули на землю. Сего року ужили в Гаикав на середнім Янгсенкянгу сего способу; але при тім хотіли Хінці покрити собі з мандаринів. Отже они вбрали вибраного пса в мундур мандарина, покляли єму на голову капелюх з червоним гудзиком, а поза уха повтикали г лужки барвінку замість навинних пер. Вкінці привязали псови до носа звістні кістину окуляри мандаринів. Так похід рушив в місто і викликав всюди велику радість. Лише мандарини не були вдоволені і спонукали бригадіера, щоб розігнав товпу, а проводирів арештував. З арештованих трох убито, а десятих побито кіями.

Помер в Чернівцях др. Вячеслав Корн, директор гр. пр. реальної школи.

Ріхтера скринки з камінцями будівляними з якором. Если можна похвалити яку забавку, котра спонукує дитя до поважного мислення і рівночасно образує око і руку, то се безперечно скринка з камінцями будівляними Ріхтера з якором, котрій треба признати се відзначене. Якорна скринка будівляна з камінцями, зі своїми різнородними формами єсть супротив давніших скринок будівляних з дерева справді новою забавкою і треба лише одного погляду на долучені до кождої скринки пишні взори, щоб собі самому той суд витворити. Справді зачудовуюче, які великі і красні будівлі можна виконати при помочи пропорціонально до того малих скринок. Для того всім родичам, котрі ще не рішили ся, що мають в тім році своїм дітям положити під Боже деревце, треба поручити камінні скринки будівляні з якором на найлучший і найповіднійший дарунок. Щоби при закупні не одержати менше вартісної імітації, звольте інтересовані собі запам'ятати, що кожда правдива скринка будівляна з камінцями єсть заосмотрена маркою фабричною „якор“.

ТЕЛЕГРАМИ „БУКОВИНИ“

з дня 9. грудня 1895 р.

Відень. Намістник Чехів гр. Тун вернув вчера вечером до Праги.

Кольонія. З Вестфалії і країв над Реном доносять про бурі і виливи рік; в окрузі Мільгавзен наробида повинь великої шкоди.

Монахїюм. Більша часть рік в Баварії вилила; в руху настала черерва.

Берлин. Сими днями наступить іменоване президента бар. Роке міністром внутрішніх справ.

Льондон. Бюро Райтера доносить з Царгороду: Околицю амбасади англійської стережуть; англійські военні кораблі стережуть в ночи турецкі лодки, бо побоюють ся утечі Соїда Паши на военний корабель. Англійський амбасадор Куріє запротестував рішучо против такого поступованя.

Букарешт. При сьогоднішних виборах до парламенту вибрано 3 консерватистів і 72 лібералів.

Царгород. Коли Султан вчера опустив мошею Селямлік, прорвався якийсь мужчина в турецкім убраню через війскову сторожу і з просьбою в руці дістав ся аж до повозу султана; его сейчас арештовано. Султан був тим випадком дуже наляканий і цілком зблід. Зміст просьби незнаний.

Ціни збіжжя і других продуктів.

Дня 27. падолиста (9. грудня) 1895.

	Львів.	Чернівці.
Пшениця . . . від 7.— до 7.35	від 7.30 до 7.40	
Жито . . . . . " 6.40 " 6.75	" 6.30 " 6.40	
Ячмінъ . . . . . " 5.35 " 6.10	" 5.50 " 6.—	
Овес . . . . . " 5.40 " 5.65	" 4.80 " 5.—	
Ріпак . . . . . " 8.25 " 8.75	" 8.75 " 8.90	
Горох . . . . . " 5.50 " 7.50	" 7.50 " 7.75	
Вика . . . . . " 5.50 " 6.20	" — " —	
Льнянка . . . . . " — " —	" — " —	
Біб . . . . . " — " —	" — " —	
Бобик . . . . . " 4.60 " 5.—	" 4.90 " 5.—	
Конюшина черв. " 30.— " 40.—	" — " —	
Конюшина біла " 40.— " 60.—	" 43.— " 50.—	
Конюш. шведск. " 30.— " 38.—	" — " —	
Кмин . . . . . " — " —	" — " —	
Апш . . . . . " — " —	" — " —	
Кукуруза . . . . . " 5.80 " 6.40	" 5.40 " 5.50	
Хміль 40.— до 60.— злр. за кильо у Львові		
оковица за 10.000 літрів 14.25—14.75.		

„ДНІСТЕР“

товариство взаємних обезпечень
у Львові,
вулиця Валова ч. 11,

засноване на підставі концесії ц. к. міністерства справ внутрішніх з дня 9. грудня 1891 р. ч. 22751, розпочало свою діяльність дня 15. н. ст. вересня 1892 р.

„Дністер“, опертий на засади взаємності своїх членів, обезпечає всяке майно движиме і недвижиме против шкідливих пожег під найвигіднішими умовами і починає можливі найвищі премії.

Всякі шкоди ліквідують ся і виплачують ся сейчас по пожезі.

Зголошення о уділенні агенції в місцевостях, де нема агентів „Дністра“, приймають ся.

В Дрібній бібліотечці, видаваній у Львові Костем Паєвковским, вийшли досі сі книжочки разом чисел 13):

- Байки Евгена Гребінки (10 кр.)
- Маяри, оповідане Всеволода Гаршина (10 кр.)
- Пролісок, поезії Павла Граба (20 кр.)
- З чужого поля. Переклади Павла Граба (20 кр.)

Що то є господарність — Герінга (переклад В. Герасимовича) 20 кр.

- Поезії Осипа Маковей (20 кр.)
- Оферма, оповідане его-ж (10 кр.)

Твори Івана Сурика, переклад з російського (10 кр.)

- Українські писаня Мптра Оленьковича (10 кр.)
- Писаня Василя Кулика (10 кр.)

Останні романи Г. Сінкевича. Два відчити М. Грушевського, читані в львівським „Клубі Русинів“. Видане Василя Лукича. Накладом ред. „Зорі“. 16°. 50 стор.

Твори Степана Руданського. Том I. Пісні. Приказки. Прислів'я. Байки. Бібліографічний показчик. Заголовки „Сльвівовок“. Видане М. Комара. Коштом видавця. — У Львові 1895. 16° 192 стор. Ціна 40 кр. (в портретом автора).

Кобзар Тараса Шевченка. Вибір поезій ля народу. Частяна друга. — (Книжка тов. „Просьвіта“ Львові чч. 184—185) мал. 8° 136 стор. Ціна 20 кр.

Повістки і ескізи з українського життя — А. Кримського, появили ся у Львові з друку. 8° 320 стор. I—IV+1—322.

Василь Чайченко. Байки. — Накладом редакції „Зорі“ у Львові, мал. 8° 68 стор. — Ціна 30 кр.

Чернеча республіка на Афоні — Василя Шурата (10 кр.)

Нарід в неволі (то що було друковане і в Неділі) — 10 кр.

Микола Палкин Льва Толстого, оповідане 10 кр.

Видає тов. „Руска Рада“ в Чернівцях.

Котвиця

Liniment. Capsici comp.

з аптики Ріхтера в Празі, загально признаний знаменитий усмирюючий лік на втиранє: по ціні 40 кр., 70 кр. і 1 зр.; можна купити у всіх аптках. Просимо жадати сей загально улюблений дом ашний лік просто під назвою

Ріхтера Liniment з котвицею

і приймає з остророжністю лише флашки зі знаменним охоронним „Котвиця“, бо лише ті правдиві.

Аптика Ріхтера під золотим львом у Празі.

Вже готовий

ілюстрований буковинський православний

КАЛЕНДАР

на рік переступний
1896

Ціна 50 кр.

(з пересилкою 55 кр.)

Зм'ст.

Календар історичний. — Календар астрономічний. — Календар церковний. — Свята рускі і римські, (червоно друковані), схід і захід сонця, відміни місяця, погода. — Календар жидівський. — Поминальний календар славних Русинів. — Дім цісарський.

II.

Наші гроші і важіші заграничні. — Міри і ваги (нові і старі). — Телеграфічні приписи. — Почтові приписи. — Приписи желізничні. — Скалі стемплові. — Належити від винсів гіпотечних. — Плян їзди на желізничях.

III.

Для науки і забави.

Головосіки св. Івана Хрестителя. (З лірички Ю. Федьковича з повим портретом поета). — О. Єрофтей Федорович. (Житенсь з портретом). — Нова устава охованій худоби. (Популярна наука). — Як закладати крамницю? (Популярна наука). Розмова Читальника з Іваном Байдушним. — Про катастер рунтовий. — Що людей еднає? (Повістка Д. М.). — Правда. (Повістка Е. Я.) д. Дещо з господарства. — Ілюстрації.

IV.

Шематизм буковинський.

V.

Оповіщення.

Замовленя приймає

„Руска Бєсїда і Редакция Буковини“.

ЛІТЕРАТУРНЕ ТОВАРИСТВО

„РУСКА БЕСІДА“

в Чернівцях,

улиця Петровича число 2,

має на складі:

„Ілюстровану бібліотеку“

для молодіжи, міщан і селян, редаговану Омеляном Поповичем

року 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, по 1 зр. 20 кр. за рочник, а всі 9 разом за 9 зр.

— З пересилкою поштовою 9 зр. 30 кр. —

Відповідає за редакцію Осип Маковей

ВИИШОВ

МОЛИТВЕННИК

виданий „Просьвітою“

в народній мові, великий, обіймаючий 640 сторін друку, найновіший зі всіх таких Молитвенників.

Молитвенник сей містить в собі: I.) Молитви щоденні ранні і вечерні. II.) З Богослуженя церковного, іменно: а) з Вечерні, б) з Повечерниці малої, в) з Повечерниці великої, г) з Утроні, д) Літургія св. Іоана Золотоустого, е) Молитви з часі св. Літургії. III.) Тайни покаяня і пресьв. Евхаристії. IV.) Молитви для різного віку, стаю і в різних потребах. V.) Молитви в часі великого посту. VI.) Молитви на празники а) Господські, б) Богородичні, в) Святых. VII.) Молитви сполучені з відпустами, VIII.) Акафіст до а) Ісуса Христа, б) Пресьв. Богородиці в) св. Отця Николая. IX.) Молебєн до пресьв. Богородиці. X.) Тропарі, кондаки, богородичні і прокимени а) недільні, б) щоденні, в) на празники Господські, Богородичні і Святых, г) на деякі потреби. XI.) Коляди і інші пісні церковні. XII.) Місяцослов цілого року.

Сей молитвенник дістати можна в канцелярії товариства „Просьвіта“ і в книгарні Ставропігійській і перепл. заведено Мих. Спозарского по таких цінах:

- 1) Молитвенник брошурований — зр. 70 кр.
- 2) оправлений на-пів в полотно з одвітними відтисками — „ 90 „
- 3) оправлений ціло в полотно з золоченям і відтисками 1 „ 10 „
- 4) оправлений як під 3) з додатком золочених берегів 1 „ 30 „
- 5) оправлений на-пів в шкіру з золоченям і відтисками 1 „ 10 „
- 6) оправлений ціло в шкіру з золоченям і відтисками 1 „ 60 „
- 7) оправлений як під 6) з додатком золотих берегів 1 „ 80 „

Замовляючі поодинокі Молитвенники звольте прислати на оплату почти 20 кр

Альбум заслужених Русинів.

Ціна 70 кр.

ТОВАРИСТВО „ПРОСЬВІТА“

при зближаючих ся іспитах в школах народних подає до відомости Сьвіта. Рад Шкільних, Впов. сьвященників, катихитів, учителів і родичів, що книжки накладу товариства, призволені кр. Радою шкільною на премії для учеників, *красно оправлені з позолоченими берегами*, можна купити в канцелярії товариства при улиці Вірменській ч. 2 по слідуючій ціні:

Роскази про сили природи 20 кр. Оповіданя о житю св. Бориса і Гліба 20 кр. Повістки для дітей 27 кр. Сестра 15 кр. Байки 22 кр. Історія Руси ч. I. 25 кр. Історія Руси ч. II. 23 кр. Леп і коноплі 24 кр. Рогата худоба 45 кр. Про живоплоти і лєси 20 кр. Венямин Франклин 16 кр. На досьвітках 22 кр. Серед ледового моря 25 кр. Житє св. великомученика і лікаря Панталеймона 20 кр. Дрібна птица господарєка, а великі гроші 20 кр. Відкрите Америки 22 кр. Звірята шкідлі і пожиточні 42 кр. Перекотиполе 18 кр. Кирил і Методий 22 кр. Молитвенник народний (в звичайній оправі) 20 кр.

влучіші справи:

а) хребет полотняний і золочений хрест в переду 25 кр. б) ціла оправа полотняна, береги золочені і золочений хрест в переду 35 кр. — Молитвенник народний великий по ціні 90 кр., 1-10, 1-30, 1-60 і 1-80 зр.

Всякі замовленя висилають ся скоро і точно.

З друкарні Г. Чоппа.

П. Т.

Просимо о ласкаве **безпроволочне** надіслане за-
леглої передплати, инакше будемо приневолені стяг-
нути її приказом почтовим, що причинить Вашій Все-
честности непотрібні видатки.

З поважанєм

Адміністрація часописи „Буковина“

в Чернівцях, ул. Петровица ч. 2.